

VOGELS

Jonge kerkuilen zoeken een plek

De laatste weken krijg ik er meer meldingen over binnen. Bertus Rijpkema in Joure schrok op 16 november van een kerkuil die bij hem in de dichte laurier zat toen hij die wilde snoeien. De kerkuil had zich er goed verborgen en daar zijn slaapplekje binnen de bebouwde kom gevonden. Soms verblijft een kerkuil in een torenvalkkast, oude holle boom of een dichte conifeer en brengt daar de dag door. Ze jagen meestal in de nacht en schemering. Soms worden ze overdag ook wel op roestplaatsen van de ransuil (hoarnûle) aangetroffen.

Meestal zoeken jonge kerkuilen nieuwe vestigingsplaatsen in schuren, stallen of wagenhokken. Zo werd er op 16 november in Molkwerum bij Mineke van der Berg 's morgens vroeg voor de schuurdeur een dode kerkuil in de schuur aangetroffen. De

Waar kerkuilen zijn, verdwijnen de boerenzwaluwen

De laatste weken krijg ik er meer meldingen over binnen. Bertus Rijpkema in Joure schrok op 16 november van een kerkuil die bij hem in de dichte laurier zat toen hij die wilde snoeien. De kerkuil had zich er goed verborgen en daar zijn slaapplekje binnen de bebouwde kom gevonden. Soms verblijft een kerkuil in een torenvalkkast, oude holle boom of een dichte conifeer en brengt daar de dag door. Ze jagen meestal in de nacht en schemering. Soms worden ze overdag ook wel op roestplaatsen van de ransuil (hoarnûle) aangetroffen.

Dat 's nachts veel kerkuilen op voedsel jagen, bewees vogelringer Johan Ruurd Fokkens uit Sijbrandaburen toen hij op 10 november in Heeg zelfs zes kerkuilen en vier ransuilen en op 17 en 22 november negen en tien kerkuilen in zijn woonplaats ving en ringde in de sche-

Kerkuil in holle boom.

FOTO MARC VAN BUNDEREN

mering.

Toch is het oppassen om kerkuilen meteen onderdak te verschaffen. Zo meldden Menne en Jannie Osinga uit Kollumerpomp me dat er sinds 15 november al een paar dagen een kerkuil in de schuur zat.

Hij wilde wel een nestkist voor de kerkuil plaatsen, doch Osinga zat met een dilemma: elk jaar broeden ook veel boerenzwaluwen (boereswel) in de schuur. Boerenzwaluwen en kerkuilen gaan niet samen, meldde ik hun. Waar kerkuilen aanwezig zijn, verdwijnen de boerenzwaluwen omdat ze de legsels kunnen plunderen. 'Mijn vriendjes de boerenzwaluwen, welke nu in Afrika zijn, gaan mij veel te veel aan het hart', mailde Osinga. 'Ze maken mijn dag altijd weer goed als de eersten terugkomen zo rond begin april. Dus die kast komt er niet', aldus Menne Osinga. De kerkuil is daar inmiddels vertrokken.

Veel vogels zijn in beweging. Zo is de ijsvogel (iisfûgel) terug. Bij Hielke de Groot in Feensum zat er op 9 november weer een op de steiger. Ook bij de Holle Poarte bij Makkum zagen Ankie en Jan van der Velde een ijsvogel in het gebied. Van Gramsma in Drachten ontving ik een bericht dat op 7 november een roodborst (readboarstke) tegen de vensters sneuvelde met een ring uit Zweden.

Voor vogel- en natuurnieuws:
E.A. Borgerstraat 66, 8501 NG Joure. Tel. 0513-414788. E-mail-reacties graag voorzien van naam en adres:
j.d.jonglc@home.nl

Arbeidsmigranten mogelijk in oud-café

MARIA DEL GROSSO

BITGUMMOLE In voormalig café en zalencentrum Groot-Terhorne in Bitgummole komt mogelijk huisvesting voor arbeidsmigranten. De eigenaren lichten op 9 december het dorp in.

Het initiatief tot huisvesting van arbeidsmigranten in de kom van Bitgummole komt van de eigenaren van Groot-Terhorne, een beeldbepalend pand in het dorp. Zij zochten contact met uitzendbureau VZM dat ook woningen in Berltsum exploiteert voor arbeidsmigranten. In het voormalig café komen kleinere units, zodat sociale controle goed mogelijk blijft, aldus eigenaar Bas van Zwienen van VZM. Zijn bedrijf gaat het verbouwde pand huren.

Hij merkt op dat het plan past in het nieuwe beleid dat de gemeente Waadhoeke heeft opgesteld voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Daarin is opgenomen dat op enkele plekken grotere onderkomens mo-

gelijk gemaakt moeten worden met een maximum van vijftig personen. Daar blijft dit plan onder, aldus Van Zwienen, die niet kan zeggen om hoeveel plekken het precies gaat. De grotere onderkomens zijn nodig omdat de gemeente anders de toestroom van tijdelijke kasarbeiders uit het buitenland niet aankan.

Volgens de coördinator arbeidsmigranten van de gemeente Waadhoeke, Harrie Siegersma, hangt het aantal af van het bouwplan dat nog niet helemaal klaar is. Duidelijk is wel dat dit project valt onder de noemer 'grootschalig maatwerk' wat betekent dat het om tussen de acht en vijftig plekken gaat. In dat geval moeten dorpsbelangen bij de uitwerking betrokken worden. Vandaar ook de avond in december. Ook bij kleinschalig maatwerk, huisvesting tot acht personen, moet het dorp erbij betrokken worden.

Pleatslik Belang Bitgummole neemt een niet afwijzende grondhouding aan, aldus voorzitter Doeke de Jong. Veel hangt af van de uitleg

die gegeven gaat worden. Zo wil Pleatslik Belang dat zaken als voorkomen van overlast en parkeren goed geregeld worden. Van Zwienen zegt daarvoor in te staan. In Franeker wonen contactpersonen van het bedrijf. Die zullen voor het toezicht verantwoordelijk worden en zijn binnen een half uur ter plekke, mocht zich iets voordoen.

Pleatslik Belang gaat uit van enkele tientallen nieuwe bewoners en ziet vooral een taak weggelegd om deze mensen deel uit te laten maken van de dorpsamenleving. „Wat levert het het dorp op, daar kijken wij ook naar”, aldus De Jong. Zo komt er nu wel een bestemming voor een niet-verkoopbaar pand.

Dat pand stamt uit de eerste helft van de negentiende eeuw en is al enkele jaren niet meer in gebruik als café. In 2015 was de laatste activiteit toen er voorstellingen gegeven werden over wijlen cabaretier Tetman de Vries. De eigenaren verhuisden vorig jaar. Sindsdien staat het pand leeg.

Voormalig zalencentrum Groot-Terhorne kan dienen als onderkomen voor arbeidsmigranten. FOTO HOGE NOORDEN/JAAP SCHAAF

Buitenlandse toerist blijft komen na piekje bij Culturele Hoofdstad

WILLEM BOSMA

LEEUWARDEN Het Friese jubeljaar van LF2018 lijkt toeristisch gezien een behoorlijk vervolg te krijgen. Het aantal buitenlandse gasten is nauwelijks lager dan vorig jaar.

Dit blijkt uit kwartaalcijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek over gasten van logiesaccommodaties. In de maanden juli, augustus en september van dit jaar werden in de provincie 679.000 gasten geteld, van wie 142.000 uit het buitenland.

Deze aantallen gasten zijn iets lager dan de 712.000 (onder wie 148.000 buitenlanders) in het derde kwartaal van 2018. Maar het aantal overnachtingen van buitenlanders was deze zomer zelfs licht hoger dan in de zomer van De Reuzen. Vooral de belangstelling van Belgen en

Duitsers is gegroeid.

Voor heel Nederland groeit het aantal buitenlandse bezoeken met overnachtingen continu. In twee jaar tijd nam het aantal logiesgasten met 14 procent toe. Dat ligt voor Friesland anders. Gerekend over de laatste acht jaar sprongen de zomers van 2017 en 2018 er hier met respectievelijk 616.000 en 643.000 overnachtingen uit.

Deze zomer viel het overnachtingscijfer terug naar 590.000. Hier van kwamen 447.000 nachten voor rekening van Nederlanders, het laagste aantal sinds 2015. Het aandeel buitenlanders (143.000 oftewel ruim 24 procent) was deze zomer juist hoger dan de 138.000 (dik 21 procent) van 2018.

Hoe groot de invloed van LF2018 is geweest, valt niet te zeggen. De Friese seizoenscijfers worden in de

zomer gedomineerd door bezoekers van de waddeneilanden.

Het CBS maakt geen melding van Culturele Hoofdstad en ook in andere buurprovincies zijn verschuivingen te zien, die lijken op de Friese fluctuaties.

Groningen en Drenthe maakten in 2018 ook een sprongetje, dat zelfs groter was dan het Friese. Ook in die buurprovincies steeg het aantal buitenlandse gasten en overnachtingen dit jaar door, terwijl de binnenlandse toeloop er in Groningen net als in Friesland weer wat uit raakte.

Voor buitenlands vreemdelingenverkeer moet Friesland het nog altijd hoofdzakelijk hebben van Duitsers, die 60 procent van het totaal uitmaken. Een op de zes buitenlandse gasten komt uit België, maar in de zomer van culturele hoofdstad was het aandeel zuiderburen 20 procent.

50 jaar geleden

Computer wordt essentieel

In welke maatschappij leven onze kinderen op het hoogtepunt van hun carrière, over zo'n dertig jaar, wanneer ze 45 jaar oud zijn? Rond deze vraag hield de directeur van het Economisch Technologisch Instituut voor Friesland, mr. E. Foppes, gisteravond een rede voor de ouders van leerlingen van de Rijksscholenvereniging te Harlingen. „De computer is het meest fundamentele stuk gereedschap van de laatste dertig jaar,” vond mr. Foppes. „Het wordt een essentieel hulpwerktuig in huis, op school, kantoor, in beroep en industrie. Het vermogen tot bediening van een computer moet wijder verbreid worden dan de kunst van het bruggen en het autorijden.”

Lees het originele artikel op tinyurl.com/lc50-computer.

‘Skelet onthoofde man opgegraven’

De archeologische opgraving in het Leeuwarder Droevendal heeft opmerkelijk veel skeletten van kinderen opgeleverd. Een ander geraamte is mogelijk van een onthoofde misdadiger.

ERWIN BOERS

Archeologen van bureau MUG analyseren op dit moment de resultaten van het graafonderzoek dat zij eerder dit najaar uitvoerden in de binnenstad. Zij werden ingeschakeld nadat grondwerkers skeletten hadden gevonden onder de straat. De knekels lagen kriskras tussen verouderde datakabels van KPN, die verwijderd moesten worden.

De archeologen begonnen in oktober met hun graafwerk en namen veel menselijke resten voor verdere analyse mee naar hun bureau. Op termijn brengen zij een uitgebreid rapport uit over de vondsten.

Het was bekend dat er een zestiende-eeuws kerkhof van het Galileëer klooster op deze plek is geweest. Dit zou mogelijk tot ver in oostelijke richting kunnen doorlopen, vermoedden de onderzoekers, toen zij met hun graafwerk begonnen.

„Maar dat viel uiteindelijk mee”, zegt archeologisch medewerker Jan-Willem Oudhof van de gemeente. De onderzoekers stuitten al vrij snel op een afscheidingsmuurtje. Daarachter lagen geen grafkisten meer.

De grafkisten lagen tot drie lagen boven op elkaar begraven onder de straat. „We gaan ervan uit dat een deel hiervan uit monniken bestaat”, zegt Oudhof. „Maar het viel op dat er ook bijzonder veel kinderen begraven zijn.”

Beelden van het graafonderzoek eerder dit jaar aan het Droevendal, op de plek waar in de zestiende eeuw een kerkhof was bij een klooster. FOTO'S/LC

Aanleiding van deze begravingen zou bijvoorbeeld een epidemie geweest kunnen zijn. „Het zou interessant zijn als daarover nog iets in de archieven te vinden is.” In de zeventiende eeuw lag er al een straat overheen, dus de doden vielen vermoedelijk voor 1600.

Hoeveel doden er precies gevonden zijn, valt volgens Oudhof niet te zeggen. Her en der lagen ook losse

Onthoofding werd in zestiende-eeuws Friesland geregeld toegepast

beenderen door elkaar.

Eén grafkist bevatte een skelet waarvan het hoofd bij de voeten was begraven. „Dan kun je denken aan een man die is onthoofd”, zegt Oudhof. Dit skelet wordt nu nog verder onderzocht: „Zoiets laat behoorlijke sporen na op de ruggengraat.”

Onthoofding werd in zestiende-eeuws Friesland geregeld toegepast. Misdadigers, maar bijvoorbeeld ook

doopsgezinden en mensen die zich verzetten tegen het bewind van de toenmalige heersers, moesten er aan geloven.

In het verleden is vaker beschreven dat het gebied bij het Droevendal ook later nog gebruikt is als misdadigerskerkhof. Het is echter niet duidelijk waar de begrenzing hiervan lag ten opzichte van het oudere kloosterterrein.

Meer onderzoek naar extra vluchtroute in Heerenveen

ROBERT JAN SPEERSTRA

HEERENVEEN Voordat de politiek in Heerenveen gaat discussiëren over de aanleg van een extra vluchtroute op bedrijventerrein Kanaal, komt er eerst meer onderzoek naar zo'n ontsluiting.

Dat werd gisteravond duidelijk tijdens een vergadering van de gemeenteraad. Met name PvdA en VVD, gesteund door de resterende coalitiepartij CDA, willen meer weten over de bestaande gevaren en risico's op het bewuste industrieterrein.

Burgemeester Tjeerd van der Zwan liet weten het landelijke

brandweerinstituut in te schakelen. Ook wil hij bedrijven op Kanaal vragen naar de risico's die er in hun ogen zijn. Van der Zwan voegde eraan toe het „een beetje teleurstellend” te vinden dat de drie genoemde partijen geen knopen wilden doorhakken, terwijl er al twee keer eerder is vergaderd over de mogelijke aanleg van de vluchtroute.

Kanaal ligt direct ten noorden van de snelweg A7. Het terrein heeft nu maar één ontsluitingsweg: de Waterwille. Terwijl op Kanaal juist relatief veel 'zware' bedrijven zitten met 'risicobronnen', zoals de gemeente Heerenveen het noemt. Een voorbeeld hiervan is het werken met gevaarlijke stoffen. Twaalf jaar geleden

al vroeg de brandweer bij de gemeente aandacht voor de bereikbaarheid van het gebied voor de hulpdiensten. Toen was er echter weinig geld.

Nu Heerenveen weer wat ruimer in zijn jas zit, wordt opnieuw gekeken naar de vluchtroute. Er zijn drie opties. De duurste moet bijna een half miljoen euro kosten. Deze variant gaat vanaf de straat De Werf onder de A7 door in zuidelijke richting, langs de spoorlijn Leeuwarden-Heerenveen. Volgens de gemeente voldoet deze ontsluiting aan de wens van veiligheidsexperts. De andere twee opties hebben als nadeel dat de A7 en nabijgelegen afritten gebruikt moeten worden.

Beste kansen zeegrass aan oostkant Wad

LEEWARDEN Van het droogvallende deel van de Nederlandse Waddenzee is minder dan 7 procent geschikt voor zeegrass. De beste kansen liggen in het oostelijke deel, onder Schiermonnikoog, de Rotums en voor de Groningse kust.

Wadbeheerder Rijkswaterstaat zou graag zeegrassvelden zien ontstaan op het Wad. Die bieden een leefgebied aan veel zeedieren en zorgen voor helderder water. Vissen vinden er een opgroeiruimte en rotganzen foerageren er graag. In de ideale situatie hoopt Rijkswaterstaat het zeepaardje er ooit weer te kunnen begroeten. Pogingen om het zeegrass terug te brengen hebben de afgelo-

pen jaren niet geleid tot het ontstaan van blijvende zeegrassvelden.

Onderzoeker Eelke Folmer heeft in kaart gebracht waar de kansen voor het zeegrass het grootst zijn en wat de factoren zijn die de ontwikkeling van velden belemmeren. Vooral op plekken waar de golfwerking en de waterdynamiek groot zijn, krijgt het gras geen voet aan de grond. Ook gebieden waar veel slib neerslaat en waar hoge concentraties wadpieten zitten zijn niet erg kansrijk. Wanneer al deze factoren in een kaart worden verwerkt, blijft 7 procent van de wadplaten over als geschikt gebied. Deze liggen vooral onder de Friese eilanden, langs de kust en vlak buiten kwelderwerken.